

ÜNNEPI UZSONNA

A nyitott ablaknál állt és kinézett az udvarra. A udvar — közepeán a hatalmas fával — kedvesen vidékies volt. A fa alatt egy nő ült fonott kertiszékben és olvasott. Előtte kislány ugrált kötélben, valószerűtlenül karcsú, törekeny mozdulatokkal. A házak mögött pedig a Dunát lehetett érezni a homokos parttal és az emelődarúkkal.

A fiú a szürke égre pillantott. Eső lesz, eső. Aztán az ünnepi uzsonnára gondolt, az első ünnepi uzsonnára apa nélkül. De hát miért is mennek el? Ha beszélni lehetne anyával, ha meg lehetne magyarázni neki...

Apró, otthonos zörejek hallatszottak a háta mögül. Becsukódott egy ajtó, gyors lábdobogás. Igen, ez anya. Készülődik. Milyen képet vágnak a rokonok? Bizonyára sokáig szorongatják a kezét és némán a szemébe néznek.

Visszahúzódott a cellaszerű kis szobába és leült a dívánra. Megint hallotta anya tipegését. Hogy siet. Apa nem sietett: csöndesen utálta a családi összejöveteleket. — Az ember sose tud elég későn menni. — Szinte látta fáradt mosolyát, azt a mozdulatot, ahogy két ujja között a szivart tartotta. Dús hamu borította a szivart, alig paráztolt már.

Egy kirándulás volt előtte. Valahogy apa arcán látta az egészet: a párás, korareggeli eget, az ezüstösen csillogó Dunát és a levegőnek azt a csodálatos vibrálását.

Hirtelen nyílt az ajtó és anya állt előtte. Arca enyhén kifestve, szeme alatt talán még sötétebbek a karikák. Elhagyatott, magános arc volt. Kissé ijedt csodálkozással nézett a fiúra.

— Hát te csak itt ülsz? Vegyél egy másik nyakkendőt, hiszen ez rojtos!

A szoba egyszerre megtelt mozgással, anya csiripelésével.

— Mit gondolsz, vigyünk ernyőt? Ugy-e, nem? Én is utálok, meg aztán nem is megyünk messzire. — Az ablakhoz lépett. Csak állt és valahova kifelé bámult. — Esőszagot hoz a szél.

— Mehetünk, anya.

De azért még egy darabig az ablaknál álltak. Az udvar már üres volt és a fa leveleit szél borzolta. Tömör, haragosan sötét felhők ülték meg az eget. Szemközt becsukódott egy ablak és hallani lehetett, ahogy valaki végigfut az utcán. Anya megfordult. Milyen kicsi az arca... olyan védtelen, elférne egy tenyérbe.

Arcuk szinte érintette egymást.

Aztán, mint amikor hirtelen elrántanak egy függönyt, megint az udvar volt a fiú előtt. Anya pedig az ajtóból szólította.

— Induljunk.

Sovány, vörösarcsú férfi állt lent a kapuban. Kezét zsebredugta, szájából pipa lógott. Az égre nézett. — Lassan itt az eső. — Megigazította børsatyakját.

— Jó lesz sietni — mondta anya.

A fiú csak nézte. Úgy nézte most, akár egy idegent. A félprofilja

szinte szemtelen volt, ahogy sietett; a vállát, mintha előredobná. Igyekszik. Igazit valamit az esőköpenyén, az ég felé hunyorog.

A fiú elfordította a fejét. Miért haragszik? honnan ez a rossz érzés? ... Az anyja kopogó, szapora lépései is dühítették. Másra próbált gondolni: egy könyvre, filmre, de mindig csak ezeket a lépéseken hallotta.

Fekete rongylabda gurult hozzá csámpásan, szánalmasan. Két lépést tett vele, aztán üres telek felé rúgta, egy csomó gyerek közé. Olyanok voltak a gyerekek az elborult ég alatt, mintha tussal rajzolták volna őket. Egyszerre hárman is ugrottak a labdára, aztán már egy kis szőke fiú loholt vele. Kedves kölyökkutyához hasonlított. Lecsúszott harisnyája röpködött a duci lába körül.

— De Miklós! — Anyi szemrehányás volt anya hangjában. — Igazán nem értem, mit bámulod ezeket a ... Különbén is ki kell lépünk. Minden percben nyakunkba szakadhat az eső.

— Igen, persze.

Hát apával más volt. Ő sokáig elnézte az ilyen játékot. Meg tudott állni egy üres teleknél még bízta is a gyerekeket. Megint anya lépései ... Szél vágott az arcába, szeme megtelt porral. Egyszerre könnyes és náthás lett. A könnyeken át mintha repülni látna anyát a gombaformájú kalapjában. Zsebkendőjével törölgette a szemét, az orrát fujta. Aztán tisztult a kép. Fiala lányt látott egy balkonon, ahogy félig lehúnyt szemmel nevetett.

— Vihar lesz!

— Mingyárt ott leszünk — mondta anya.

Távolabb sárga, beteges fénnel megvilágosodott az ég. Fehér vonalak cikáztak át az izsapszínű folton. A körút felé pedig még jobban elmélyült az ég sötétje. Csörömpölve rohant a villamos, egy ember a kalapja után nyargalt. A házak közönyösen várták a vihart. Beléptek egy kapuba.

Anya Miklós felé fordította az arcát, mosolygott. A fiú a lépcsőt bámulta, aztán a reménytelenül síma, barna ajtót. — Ha senki se lenne itthon. — De az ajtó már kinyílt és valaki félkarral átölelte a vállát. Bajusz szúrta az arcát. Anya hangját hallotta.

— Sikerült befutni vihar előtt!

Rozsdabarnaruhás nő vonult át a sötéttónusú szobán. Ahogy meglátta Miklóst, megállt. Mögötte a balkon nyitott ajtaja. A nagy, fehér függönyt a szél emelgette. Körül a szekrények homályos üvegjén arcok úszkáltak, mint egy különös akváriumban. Vékony nő emelkedett föl a sarokból. Sovány, bús löfej a fekete ruha fölött: Riza néni. Éppen csak „jelen volt“, akár valami diványhuzat. Fölemelkedett és mingyárt vissza is süllyedt a homályba, a sarokba. A rozsdaszínruhás nő még mindig mozdulatlanul állt.

— Olyan különös így vihar előtt. Miklóskám! — És egy védhetetlen csókot ejtett az arcára.

Az asztalon hidegen csillogott az üvegtál, a székek fegyelmezetten álltak. Miklós csak egyet látott: a súlyos, fekete széket az asztalfőn. Apa szokott benne ülni. És most? Nézte a széket, az egyetlen, amihez valami köze van.

— Hát nem ismer meg? — Kedves lányarc mosolygott rá. Kissé féloldalt dűtötte a fejét, egy barna hajfűrt a nyakába hullt. — Együtt nyaraltunk, Aligán három éve.

— Három éve, igen.

— Biciklivel jött értem, aztán fürödni mentünk. Lekötötte a haját, hogy biciklizés közben ne hulljon a szemébe.

A fiú végigsimitott a haján, mintha most is kerékpáron ülne.

— De a legszebb mégis az esti fürdés volt — mondta a lány. — Egyszer verekedett is miattam.

— Igen, a vendéglőnél... mikor az az alak megszólította.

Aztán már az asztalnál ültek. A lány tovább beszélt, de Miklós nem figyelt. Az üres széket nézte az asztalfőn. Mellette anyja, mindenki a régi helyén, csak éppen az a szék... Talán senki se ül bele.

Nyersen arrébrándult a szék és már egy kövér férfi pattogott benne, mint egy gumilabda. A fiú nem is látta az arcát, csak a hájas, puffadt kezét, ahogy székét rángatja. Előrehajol, bólogat nevet.

— Dehogy, ne csukjátok be az ablakot! Miattam igazán ne. Különben is remek a levegő.

Valaki megérintette Miklós karját. A lány csodálkozó arcát látta.

— Mi van magával? Már harmadszor kérdem, hogy adhatok-e a süteményből?

— Hogyne, köszönöm. — De éppen ezt kellett apa helyére ültetni, ezt az alakot?! A Bandi, persze, Hogy ágál... apa utálta. — Olyan, mint egy rőfössegéd. És mindenről véleménye van. Vé-le-mé-nye!... — Szinte hallotta apa csúfondárosan elnyújtott hangját.

— Tudja, hogy tavaly tenniszversenyt nyertem? — A lány vékony nyaka úgy ingott, mintha el akarna törni. — Maga még most sem tenniszezik. Pedig meg kell tanulnia.

Elsiklottak a szavak, akár a lány arca. Csak az a hájfejű. Anya hozzáhajol, beszél vele, mosolyog...

— Hát akkor hogy gondolod, Bandi, ezt a dolgot?

A kövér hátradült, hármas állát simogatta.

— Az ilyesmit nem szabad elsietni.

Anya hallgat, figyelmesen hallgat. A füle, az orra külön figyel. Megint kérdez valamit. Bandi lehunyja a szemét és, mintha rollót húzna az arcára.

A fiú visszatért a tenniszbajnoknőhöz. De visketett benne a düh. Távolról apró, elejtett szavak szurkálták: anya szavai, a kövér hólyagé.

— Meg kell, hogy tanítsam tenniszezni. Ó, én is sokat ügyetlenkedtem! Azt hiszem kevés az önbizalma.

— Lehet.

— Igen, igen! — Úgy nézett a fiúra, mintha az anyja és a szerejtője lenne. — Hova figyel? Egyáltalán lát engem? — Nevetett.

Miklós az ablak felé nézett, a ringó függönyre. És azon túl a háztetőkre, az elmélyült égre, amely valahogy olyan közel hozott mindent. Árva mezőt látott, egy-két magányos, vézna fát. Pár perc múlva esőtől áznak.

Egy szó visszarántotta: apa neve.

Ki mondta? ki beszél róla? Arcok pattantak elé: a Riza néni feje, egy előkelő, hűvös arc, aztán Bandi az asztalfőn.

— Tudod kedvesem, igazán nem azért mondom, de Béla valahogy az ilyesmiben... — Kezét egy csillapító mozdulattal anya karjára tette.

Anya lehajtotta a fejét, alig látszott az arca. Lassan, szinte észrevétlenül bólintott.

A fiú hol az egyikre, hol a másakra nézett. Mit akarnak apával? Miért vág olyan keneteljes pofát az a hólyag? Most megint beszél... Milyen gyorsan peregnék a szavak...

— Én igazán nagy tisztelője voltam, senkise értett úgy képekhez, metszetekhez, mint ő, de...

Miklós előrehajolt. Miért hallgat úgy anya, mintha egy hibáról hallgatna: apa hibájáról? Tartása egy vezeklőjé. Aztán megint a galuskás, meglegedett hang.

— Bohém volt. Éppen ezért kissé talán megbízhatatlan. — Alattomosan, halkán siklott az utolsó szó.

— Nem igaz!

A fiú állt; két remegő kezével az asztal szélét fogta. Maga se tudta, hogy kiáltott, hogy ugrott fel. Csak azt hallotta, hogy felborul a szék, az arcokat látta... és valaki a karját fogja. Anya hajolt felé: gyalázatos, áruló mozdulattal. Bandi is állt az asztalfőn: megingathatatlan, hatalmas hústoronyként. Apró malacszeme összehúzódott, homloka kivörösödött.

— Hát ez igazán... igazán... — Még hápogott valamit, de azt már nem lehetett érteni.

Többen is álltak: a háziasszony, aztán anya reszkető összezsugorodott arccal és egy tekintélyes, fehér bajusz.

Miklós csak Bandit látta: a gyűlöletes hármast állát, a pamacsot az orra alatt és mégegyszer az arcába vágta.

— Nem igaz!

Miért fogják a karját? Mit suttognak a fülébe?!

— Ezek után természetesen... — hallatszott az asztalfőről. Egyszerre többen beszéltek és egy szót se lehetett érteni. Hárman is lógtak Bandin, mintha le akarnák beszélni valamiről, Ő pedig kezét dobalta, fejét rázta.

Anya Miklós előtt topogott. Arca könnyben ázott. Kinyitotta a száját, de nem tudott szólni. Lehullott egy székre szeme elé tartott zsebkendővel. Olykor megrándult a válla, mint akit hirtelen megütöttek.

— Üljön le... jöjjön... — mondta a lány.

Miklós meg se hallotta. Olyan utálat tört föl benne, hogy ordítani tudott volna. Anya, ahogy sír... aztán a többiek Bandival. Még mindig magyaráz, még mindig...

Aztán a diványon ült a lánnyal. Az cigarettázott és a füstön keresztül olykor ránézett. A szobában égett a villany és a balkon ajtaját becsukták. Valahogy, mintha más szoba lenne, más emberekkel. A sarokból halk beszéd hallatszott és Riza néni fáradt lófeje suhant el.

— Nem akar egy cigarettát?

— Köszönöm.

Aztán megint hallgattak, nem voltak szavaik. Anya eltűnt, mintha a háta és vállak elzárának a fiú elől. Egyszerre csak előtte állt Bandival.

— Kedves fiam, én nagyon jól megértelek... és ezért kérek, én kérek, hogy bocsáss meg.

Miklós a sarokba bámult. Hát meddig, meddig tart még ez a cirkus?! Megint beszél... a gyermeki szeretetről, a kegyelet, igen... Csak apa nevét ki ne mondja! Anya pedig... — Te jó fiú vagy, Miklós kám, kedves, jó fiú. Ez van az arcán.

Kezét beelökte egy kövér, párnás kézbe.

Bandi arca fölragyogott.

— Semmi baj nem történt, semmi baj! — Azzal elvonult anyával.

— Undok alak.

Miklós a lányra nézett. Úgy ül mellette, olyan megmozdíthatatlanul, mint aki missziót teljesít. Nyugodt erő árad belőle. Hozzá nem ér fel semmi piszok. A kórház parkjában ül és a betegekkel beszélget. Harangok zúgnak körülötte.

Hirtelen felállt és elment. De visszajön, mindjárt visszajön, hogy továbbüljön mellette.

A fiú is fölállt, végigment a szobán. Észrevétlenül, mintha egy álombeli társaságból távozna. Az előszobában magára kapta a kabátját. Még mindig, mintha álomban lenne.

Az előszobaajtó előtt hirtelen megtorpant.

Valaki a háta mögött áll és nézi. A lány. Nyugodt, kitartó tekintettel nézi. Nem fordul meg, azért se! Mi köze hozzá, mit törődik vele? Egy hosszú, hosszú perc, aztán kiugrott az ajtón. Végigszaladt a gangon, le a lépcsőn. Még mindig magán érezte a lány tekintetét.

A kapuban megállt.

Zuhogott az eső. Tépett fényfoszlányok hanyatlottak a sötétben csillogó utcára. Görnyedt hát robogott el a kapú előtt ázott csomagként. Gyerekek üde nevetése hallatszott, mintha egy tócsában topognának. Autó száguldott el söpörve az esőt.

A fiú kilépett az utcára. Egy perc alatt csuronvíz lett. Átfutott a másik oldalra és fölneézett az ablakra. Anya ott maradt. Megint fölcsapott benne a harag. Kiegyenesedett, mintha követ akarna az ablakba vágni. — Kell, hogy anya jöjjön, hogy érezze... kell!

Állt és várt. Arcát mosta az eső. Karja, lába elnehezedett és, mintha már nem is tartozna hozzá. Valaki elfutott mellette és az arcába nevetett.

Hirtelen hátralépett.

Odafent félrevonták a függönyt és kinyitották a balkon ajtaját. Valaki kitépett az erkélyre. De nem anya. A lány. A felette levő szélesen kiugró erkéllyel valamiképpen kalickában volt. Lenézett az utcára. Hallgatott, de mégis, mintha szólítaná. Miklós szinte érezte a lehelletét.

Az ablak becsukódott és a lány eltűnt.

A fiú is megmozdult. Előbb lassan ment, aztán futni kezdett. Dobolt, zúgott rajta az eső. Nem bánta, nem is érezte. Rohant: bele, a végtelenbenyúló, sötét utcába.